

Sygn. akt I Ca 165/14

POSTANOWIENIE

Dnia 23 lipca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Elblągu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Teresa Zawistowska

Sędziowie: SO Ewa Pietraszewska (spr.)

SR del. do SO Justyna Dzieża

Protokolant: st. sekr. sąd. Danuta Gołębiowska

po rozpoznaniu w dniu 23 lipca 2014 r. w Elblągu

na rozprawie

sprawy z wniosku R. K.

z udziałem B. K.

o podział majątku

na skutek apelacji wnioskodawcy i uczestniczki

od postanowienia Sądu Rejonowego w Iławie

z dnia 24 lutego 2014 r. sygn. akt I Ns 99/11

postanawia:

uchylić zaskarżone postanowienie i przekazać sprawę Sądowi Rejonowemu w Iławie do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania za drugą instancję.

Sygn. akt I Ca 165/14

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 24 lutego 2014r. wydanym w sprawie I Ns 99/11 z wniosku R. K. z udziałem B. K. o podział majątku Sąd Rejonowy w Iławie w pkt I ustalił, że gospodarstwo rolne o powierzchni 10,03 ha, zabudowane budynkiem mieszkalnym i budynkami gospodarczymi, położone w R. przy ulicy (...), dla którego jest prowadzona księga wieczysta (...) przez Sąd Rejonowy w Iławie, stanowi własność osobistą wnioskodawcy R. K. o wartości 400.000 zł. W pkt II tego postanowienia ustalono, że w skład majątku wspólnego R. K. i B. K. weszły ruchomości szczegółowo tam opisane oraz nakład z majątku wspólnego na majątek osobisty, o łącznej wartości 69.480,00 zł. W pkt III orzeczenia Sąd ustalił, że wnioskodawca i uczestniczka uzyskali z prowadzenia gospodarstwa rolnego dochód w wysokości 403.000 zł, zaś w pkt IV ustalono nakłady z majątku osobistego uczestniczki na rzecz majątku osobistego wnioskodawcy na kwotę 7.680,50 zł. Następnie Sąd Rejonowy dokonał w pkt V podziału majątku wspólnego zainteresowanych w ten sposób, że na wyłączną własność wnioskodawcy przyznano opisane w tym punkcie ruchomości oraz nakłady z majątku wspólnego na majątek osobisty wnioskodawcy, czyli przedmioty o łącznej wartości 64.780 zł, zaś na wyłączną własność uczestniczki przyznano ruchomości także szczegółowo opisane w pkt V, czyli

przedmioty o łącznej wartości 4.700 zł. Dalej Sąd I instancji w pkt VI zasądził od wnioskodawcy na rzecz uczestniczki kwotę 204.480,50 zł tytułem dopłaty, płatnej w pięciu rocznych ratach po 40.896,10 zł, przy czym pierwsza rata płatna do końca czerwca 2014r., pozostałe raty odpowiednio do końca czerwca 2015r., do końca czerwca 2016r., do końca czerwca 2017r. do końca czerwca 2018r. – z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w płatności którejkolwiek z rat. W pkt VII Sąd Rejonowy postanowił o oddaleniu wniosku w pozostałej części, a w pkt VIII – ustanowił na nieruchomości opisanej w pkt I hipotekę przymusową na rzecz uczestniczki – tytułem zabezpieczenia dopłaty. Nadto w pkt IX zasądzono od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Iławie na rzecz pełnomocnika uczestniczki, adw. T. R. kwotę 7.200 zł, powiększoną o podatek VAT - tytułem niepłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, a w pkt X nakazano ściągnąć od wnioskodawcy kwotę 1.731,05 zł, a od uczestniczki – 1.731,04 zł na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Iławie, tytułem kosztów sądowych.

Postanowienie to zapadło na podstawie następującego stanu faktycznego i rozważań co do zastosowanego prawa:

Wnioskodawca R. K. wniósł o dokonanie podziału majątku wspólnego pomiędzy stronami w ten sposób, aby na jego wyłączną własność przyznać gospodarstwa rolne położonego przy ul. (...) w R. o łącznej powierzchni 10,03 ha wraz zabudowaniami gospodarczymi i budynkiem mieszkalnym, dla którego Sąd Rejonowy w Iławie Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą EL (...), którego wartość wynosi 910,000.00 zł, kombajn zbożowy (...) o wartości 19.000,00 zł, ciągnik U. o wartości 10.000,00 zł, siewnik zbożowy (...) o wartości 3.000,00 zł, pług ciągnikowy o wartości 900,00 zł, przetrząsaczo - zgrabiarkę o wartości 1.300,00 zł, bronę talerzową o wartości 1.000,00 zł, bronę o wartości 900,00 zł, kultywator o wartości 800,00 zł, rozrzutnik obornika o wartości 4.000,00 zł, rozdrabniarkę do gałęzi o wartości 700,00 zł, przyczepkę samochodową o wartości 1.000,00 zł, rozsiewacz o wartości 600,00 zł, pilarkę spalinową o wartości 300,00 zł, 2 pły stołowe o wartości 800,00 zł, podkaszarkę do trawy o wartości 200,00 zł, lodówkę o wartości 800,00 zł, zamrażarkę o wartości 700,00 zł, kuchenkę elektryczną o wartości 1.400,00 zł, zmywarkę o wartości 1.500,00 zł, segment kuchenny o wartości 550,00 zł, szafę antyczną o wartości 1.500,00 zł, kredens antyczny o wartości 3.000,00 zł, szafę dwudrzwiową antyczną o wartości 2.500,00 zł, łóżko o wartości 150 zł, telewizor o wartości 800,00 zł, komputer laptop o wartości 1.900,00 zł, wieżę stereofoniczną o wartości 800,00 zł, odtwarzacz DVD o wartości 900,00 zł, zaś na wyłączną własność uczestniczki przyznać: samochód osobowy marki V. (...) o wartości 9.000,00 zł, 3 roboty kuchenne o wartości 950,00 zł, sokowirówkę o wartości 50,00 zł, suszarki do grzybów o wartości 100,00 zł, krajalnicę do chleba o wartości 150,00 zł, wypiekacz chleba o wartości 400,00 zł, odkurzacz o wartości 250,00 zł, 2 (...) o wartości 900,00 zł, segment kuchenny o wartości 550,00 zł, łóżka o wartości 150,00 zł, segment o wartości 1.000,00 zł, 2 biurka o wartości 400,00 zł. Nadto wniósł o ustalenie nierównych udziałów w majątku objętym małżeńską wspólnością ustawową w częściach 4/5 na rzecz wnioskodawcy oraz 1/5 na rzecz uczestniczki, a nadto o zasądzenie od uczestniczki na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu wniosku wnioskodawca wskazał, że wyrokiem z dnia (...). Sąd Okręgowy w Elblągu orzekł rozwiązanie przez rozwód, małżeństwa wnioskodawcy i uczestniczki, zawartego w dniu 04 czerwca 1983r. przed Kierownikiem Urzędu Stanu Cywilnego. Jeszcze przed powstaniem wspólności majątkowej małżeńskiej wnioskodawca nabył gospodarstwo rolne oraz wskazane ruchomości w postaci maszyn rolniczych, które to - zgodnie z art. 33 pkt 1 krio - stanowiły majątek osobisty wnioskodawcy. Wskazał, że w dniu 28 sierpnia 1996r. wnioskodawca sprzedał gospodarstwo rolne, zaś uzyskane środki pieniężne przeznaczył w całości na zakup gospodarstwa, stanowiącego współwłasność stron. Zgodnie z obowiązującymi przepisami, każdy z małżonków może żądać zwrotu wydatków i nakładów, które poczynił ze swojego majątku osobistego na majątek wspólny. Biorąc zatem pod uwagę całościowy nakład wnioskodawcy na nieruchomość stanowiącą współwłasność stron, racjonalnym wydało się wnioskodawcy przyznanie gospodarstwa wraz z maszynami i urządzeniami na wyłączną jego własność. Ponadto wnioskodawca podniósł, że strony dwukrotnie dokonały sprzedaży części tego gospodarstwa i uzyskane w ten sposób środki finansowe przeznaczone zostały na bieżące utrzymanie rodziny i funkcjonowanie gospodarstwa. Wnioskodawca wskazał, że ruchomości, stanowiące wyposażenie domu, strony nabyły w trakcie trwania wspólności ustawowej małżeńskiej ze środków pochodzących z działalności rolniczej wnioskodawcy i zaproponował, aby na wyłączną własność uczestniczki przyznać - obok samochodu osobowego marki V. (...) - również ruchomości stanowiące

wyposażenie domu. W ocenie wnioskodawcy, uczestniczka w bardzo ograniczonym zakresie przyczyniała się do powstania majątku wspólnego stron, co uzasadnia żądanie ustalenia nierównych udziałów małżonków w majątku. W okresie trwania wspólności majątkowej uczestniczka w zasadzie nie pomagała – jak twierdził – w pracy wnioskodawcy. Co więcej, nie pracowała również zawodowo. Wnioskodawca niejednokrotnie starał się nakłonić uczestniczkę do pracy, jednakże uczestniczka odmawiała. W związku z powyższym, w ocenie wnioskodawcy, wniosek był w pełni zasadny.

W odpowiedzi na wniosek uczestniczka potwierdziła, że w skład majątku wspólnego wchodzi ruchomości, wskazane we wniosku, za wyjątkiem pojazdu marki V. (...), sokowirówki, krajalnicy do chleba, maszyny (...), laptopa, łóżka, segmentu kuchennego, odtwarzacza DVD, wypiekacza do chleba, pralki, a ponadto podniosła, iż w skład majątku wspólnego wchodzi także: betoniarka o wartości 300,00 zł, dojarka o wartości 500,00 zł, brona koleczatka o wartości 300,00 zł, strop betonowy o wartości 3000,00 zł, przyczepa ciągnikowa dwukołowa o wartości 1.500,00 zł, przyczepa ciągnikowa czterokołowa o wartości 3.000,00 zł, śrutownik bijakowy o wartości 200,00 zł, rusztowania o wartości 250,00 zł, siewniczek do warzyw o wartości 100,00 zł, wialnia do zboża o wartości 100,00 zł, okna drewniane o wartości 1500,00 zł, opryskiwacz ręczny o wartości 75,00 zł, sanie konne o wartości 500,00 zł. Uczestniczka wniosła o dokonanie podziału majątku wspólnego stron - poprzez przyznanie ruchomości opisanych w pkt. 1 a i b wniosku oraz w pkt 2 odpowiedzi na wniosek na wyłączną własność wnioskodawcy, za wyjątkiem przedmiotów zakwestionowanych przez uczestniczkę oraz przedmiotów, które należy przyznać na wyłączną własność uczestniczki, a mianowicie: lodówkę o wartości 400,00 zł, zamrażarkę o wartości 400,00 zł szafę „zabytkową” o wartości 400,00 zł, kredens „zabytkowy” o wartości 1000,00 zł, zmywarkę o wartości 1.000,00 zł, robotę kuchennego o wartości 50,00 zł, suszarki do grzybów o wartości 50,00 zł, maszyny (...) o wartości 200,00 zł, dwóch biurek o wartości 150,00 zł, kuchenki elektrycznej o wartości 700,00 zł. Ponadto uczestniczka wniosła o przyznanie na jej wyłączną własność nieruchomości położonej w miejscowości R. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Iławie prowadzi księgę wieczystą o nr (...), o wartości 400.000,00 zł - z obowiązkiem spłaty wnioskodawcy przez uczestniczkę w kwocie 178.950,00 zł, w 6 równych ratach, płatnych w ciągu 3 lat od uprawomocnienia się orzeczenia w tej sprawie, o zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz uczestniczki kwoty 4.133,50 zł tytułem zwrotu wydatków poniesionych przez nią z majątku odrębnego na majątek wspólny, oddalenie wniosku o ustalenie nierównych udziałów i ustalenie, że udziały w majątku wspólnym stron są równe oraz o zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz uczestniczki kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz opłaty od pełnomocnictwa w kwocie 17,00 zł. W uzasadnieniu swojego stanowiska uczestniczka podnosiła, że w jej ocenie brak jest przesłanek do ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym stron. Okoliczności, na jakie powołuje się wnioskodawca, a więc to, że posiadał on wcześniej gospodarstwo rolne oraz rzekomo bardzo ograniczone przyczynianie się uczestniczki do powstania majątku wspólnego stron, nie mają wpływu na ustalenie nierównych udziałów. Twierdzenia wnioskodawcy w tym zakresie są ogólne, gołosłowne i nic faktycznie z nich nie wynika. Bezsprzeczne było, że strony są współwłaścicielami gospodarstwa rolnego. Od dnia małżeństwa stron do dnia zbycia pierwszego gospodarstwa przez wnioskodawcę minęło 13 lat. W tym czasie strony wspólnie nabyły kombajn zbożowy (...), kombajn ziemniaczany (...), rozrzutnik obornika, samochód marki „F. (...)”, spawarkę oraz wybudowały oborę murowaną o pow. 200m² i 100m² piwnicy pod stodołą, kuźnię murowaną o pow. 20m², spłaciły w tym czasie kredyt hipoteczny brany przed zawarciem małżeństwa stron. Uczestniczka w tym samym stopniu, co wnioskodawca, przyczyniała się do powstania majątku wspólnego stron. Przez szereg lat, oprócz prac związanych z gospodarstwem rolnym i wychowaniem dzieci, uczestniczka aktywnie brała udział w wielu kursach, szkoleniach i konkursach. Sprzedawała własne produkty spożywcze, a środki z tego stanowiły majątek wspólny stron. Uczestniczka podniosła, że wnioskodawca nie podał składu wszystkich przedmiotów majątkowych wchodzących w skład majątku wspólnego stron, stąd uzupełnia go w odpowiedzi na wniosek. Wskazała, że wnioskodawca wskazał tam też przedmioty, które nie wchodzi w skład majątku wspólnego stron, gdyż stanowią własność osób trzecich lub majątek odrębny uczestniczki lub też w ogóle nie istnieją. Ponadto uczestniczka wskazała, że od dłuższego czasu ponosi ciężary związane z utrzymaniem gospodarstwa rolnego, na które to składają się: podatek rolny w wysokości 823,00 zł, opłaty za energię elektryczną - 3.715,00 zł, ubezpieczenie budynków - 351,00 zł, wyżywienie 3 psów - 790,00 zł, opał na zimę - 2588,00 zł. Uczestniczka zaprzeczyła, jakoby utrudniała wnioskodawcy

korzystanie z gospodarstwa rolnego, a także zakwestionowała wartość gospodarstwa rolnego, które jest stare i zniszczone.

Pismem z dnia 02 listopada 2012r. wnioskodawca wniósł o ustalenie, że uczestniczka wyprowadziła z majątku wspólnego środki pieniężne w nieokreślonej kwocie i przyznanie ich na poczet udziału uczestniczki, a nadto wskazał, iż gospodarstwo rolne położone w R., wartości 400.000 zł, jako nabyte ze środków pochodzących ze sprzedaży gospodarstwa rolnego położonego w Ś., stanowi jego majątek osobisty, tak, jak i kombajn ziemniaczany wartości 800 zł, ciągnik U. wartości 5000 zł, kombajn zbożowy wartości 12.000 zł, pług ciągnikowy wartości 300 zł, brona talerzowa wartości 350 zł, brony wartości 100 zł, kultywator wartości 400 zł, rozrzutnik obornika wartości 2000 zł, 2 piły stołowe wartości 600 zł, zaś majątek osobisty uczestniczki stanowią: telewizor Samsung o wartości 800 zł, krajalnica do chleba wartości 150 zł, wypiekacz do chleba wartości 400 zł oraz 2 biurka wartości 400 zł. Wnioskodawca wskazał, że do majątku wspólnego weszła także nagroda w kwocie 15.000 zł, otrzymana przez uczestniczkę w konkursie audiotele, za którą to został zakupiono samochód V. (...) wartości 3000 zł, a nadto szereg ruchomości, których ceny zostały uzgodnione przez strony postępowania, zaś sądowi wnioskodawca pozostawił do rozstrzygnięcia, które z nich wchodzi w skład majątku wspólnego, które zaś - do majątku osobistego. Z ostrożności procesowej wnioskodawca wniósł o rozliczenie nakładu poczynionego z majątku osobistego na majątek wspólny stron.

Pismem z dnia 27 listopada 2012r. uczestniczka wniosła o oddalenie wniosku, że wyprowadziła za majątku wspólnego stron jakiegokolwiek środki pieniężne, o rozliczenie nakładu z majątku osobistego uczestniczki na majątek wspólny stron w kwocie 5.415 zł oraz o zasądzenie kwoty 349 zł tytułem sprzedaży maciory, którą wnioskodawca zbył, zaś z pieniędzy się nie rozliczył, a nadto o rozliczenie nakładów z majątku wspólnego na majątek osobisty wnioskodawcy w postaci pracy uczestniczki w gospodarstwie rolnym oraz wydatków na remont i utrzymanie gospodarstwa. Uczestniczka w dołączonym do pisma zestawieniu wskazała składniki majątku wspólnego, ich wartość i sposób podziału, stwierdzając, że dwa kredensy pokojowe, laptop, segment pokojowy młodzieżowy stanowią własność córki P., odtwarzacz DVD jest prezentem świątecznym dzieci, zaś dwa biurka zostały pozyskane z wystawki. Nadto uczestniczka wskazała składniki majątku stanowiące jej majątek osobisty i ich wartość.

W piśmie z dnia 08 grudnia 2012r. wnioskodawca wniósł o rozliczenie nakładów poczynionych z majątku osobistego w kwocie 2954,10 zł tytułem uiszczanego podatku od nieruchomości oraz w kwocie 2467,90 zł uiszczony tytułem opłat za energię elektryczną. Wnioskodawca wskazał, że nie kwestionuje wartości ruchomości wskazanych przez uczestniczkę, a sposób ich podziału pozostawia do uznania sądu. Dodatkowo wnioskodawca zażądał ustalenia, że uczestniczka postępowania wyprowadziła z majątku wspólnego stron środki pieniężne wypłacone tytułem dotacji za rok 2010, które wpłynęły na jej rachunek bankowy w Banku Spółdzielczym w I. w grudniu 2009r. i zaliczenie tej dopłaty na poczet udziału uczestniczki w majątku wspólnym stron.

Uczestniczka postępowania w piśmie z dnia 25 lutego 2012r. wskazała, że w trakcie trwania małżeństwa zostały poczynione nakłady z majątku wspólnego na zakup maszyn rolniczych oraz inwestycje, a mianowicie zakup: kombajnu zbożowego (...) wartości 12.000 zł, kombajnu ziemniaczanego (...) wartości 800 zł, piły spalinowej wartości 600 zł, rozrzutnika obornika wartości 2000 zł, samochodu osobowego F. (...) wartości 500 zł, wybudowano stodołę murowaną piwnicę o pow. 100 m², garaż na kombajn zbożowy wartości 4000 zł, murowane pomieszczenie na kuźnię wartości 3.500 zł, przybudówkę do domu mieszkalnego wartości 3000 zł, doprowadzono wodę do gospodarstwa rolnego wartości za kwotę 2800 zł za 600 zł założono telefon stacjonarny, dokonano zakupu spawarki z rozruchem wartości 1800 zł, zakupu motoroweru (...) wartości 900 zł, piły stołowej elektrycznej wartości 300 zł, a ponadto urządzono piec kaflowy w pokoju o wartości 1500 zł, piec kaflowy kuchenny o wartości 1400 zł, piec kaflowy kuchenny połączony z piecem chlebowym o wartości 1700 zł, centralne ogrzewanie o wartości 5000 zł, zakupiono sześć okien drewnianych i parapetów o wartości 14.000 zł, przeprowadzono remont dwóch kuchni za kwotę łącznie 48.000 zł, dobudowano łazienkę z suszarnią o wartości 40.000 zł, dobudowano taras za kwotę 1600 zł, przeprowadzono remont pokoju za kwotę 8.000 zł, postawiono płot drewniany na fundamencie o wartości 3000 zł, wykonano remont stodoły i obory o wartości 5000 zł, założono sad owocowy wartości 3000 zł, posadzono drzewa ozdobne wartości 4.500 zł, posadzono krzewy ozdobne wartości 1000 zł, wybudowano ekologiczną oczyszczalnię wartości 8000 zł, płytę gnojową

wartości 38.000 zł, zakupiono pięć kaloryferów wartości 1600 zł, zakupiono przetrząsarko - zgrabiarkę wartości 500 zł, kosiarkę spalinową wartości 1900 zł, rozdrabniacz gałęzi wartości 750 zł, samochód osobowy O. (...) wartości 8000 zł, sanie konne wartości 500 zł. Ponadto uczestniczka wniosła o rozliczenie nakładów w postaci pracy własnej za okres 26 lat i 11 miesięcy w kwocie 324.000 zł.

Wnioskodawca z kolei w piśmie z dnia 09 września 2013r. wniósł o rozliczenie nakładów z majątku osobistego w postaci opłat za media w łącznej kwocie 316,71 zł oraz kwoty 61,50 zł z tytułu zapłaty za badanie żyta, a nadto pismem z dnia 04 lutego 2014r. wniósł o rozliczanie nakładu z majątku osobistego na majątek wspólny w postaci opłat podatku rolnego za 2013r. w kwocie 629 zł.

Uczestniczka pismem z dnia 18 września 2013r. podtrzymała dotychczasowe swoje wnioski, wnosząc dodatkowo o rozliczanie kwoty 30.000 zł otrzymanej od rodziców tytułem darowizny.

Sąd Rejonowy ustalił bezspornie, że wnioskodawca i uczestniczka zawarli związek małżeński w dniu (...), który to został rozwiązany wyrokiem Sądu Okręgowego w Elblągu z dnia (...) w sprawie V C (...).

W dniu zawarcia małżeństwa wnioskodawca R. K. posiadał gospodarstwo rolne położone w miejscowości Ś., o powierzchni około 23 ha, które to zostało sprzedane przez niego umową sprzedaży zawartą w dniu 28 czerwca 1996r. w Kancelarii Notarialnej w G. - za kwotę 50.000 zł. Następnie, w dniu 28 czerwca 1996r., na podstawie umowy zrzeczenia się praw i umowy sprzedaży, zawartej w Kancelarii Notarialnej w I., małżonkowie K. nabyli gospodarstwo rolne położone w R., o powierzchni 16,08 ha, zabudowane domem mieszkalnym, murowaną oborą i drewnianą stodołą, za kwotę 40.000 zł - do majątku wspólnego. Ponadto wnioskodawca przed zawarciem małżeństwa posiadał sprzęt rolniczy w postaci ciągnika U. C 360, przyczepę rolniczą Autosan, siewnik zbożowy (...), pług ciągnikowy oraz przetrząsacz - zgrabiarkę.

Sąd I instancji w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia wskazał, że w trakcie trwania związku małżeńskiego zainteresowani bezspornie nabyli z dochodu uzyskiwanego z gospodarstw rolnych następujące ruchomości: kombajn zbożowy (...) - wartości 12.000 zł, kombajn ziemniaczany (...) - wartości 800 zł, dwa nowe kaloryfery - wartości 200 zł, brony talerzowe - wartości 350 zł, brony - wartości 100 zł, kultywator - wartości 400 zł, rozrzutnik obornika - wartości 2.000 zł, rozdrabniarkę do gałęzi - wartości 500 zł, przyczepkę dwukołową - wartości 800 zł, rozsiewacz do nawozów - wartości 150 zł, pilarkę spalinową - wartości 700 zł, dwie piły spalinowe - wartości 600 zł, kosiarkę spalinową - wartości 300 zł, łódówkę - wartości 400 zł, dwie zamrażarki skrzyniowe - wartości 400 zł, dwie kuchenki elektryczne - wartości 500 zł, zmywarkę - wartości 700 zł, szafę kuchenną - wartości 150 zł, łóżka - wartości 100 zł, meble ogrodowe - wartości 300 zł, spawarkę z rozruchem - wartości 400 zł, wieżę stereofoniczną - wartości 100 zł, dwie zamrażarki szufladowe - wartości 400 zł, obornik - wartości 1000 zł, robot kuchenny - wartości 50 zł, sokowirówką - wartości 50 zł, suszarkę do grzybów - wartości 50 zł, krajalnicę do chleba - wartości 100 zł, telewizor (...) - wartości 400 zł, odkurzacz - wartości 250 zł, maszynę do szycia - wartości 200 zł, siewnik zbożowy - wartości 1000 zł, słomę - wartości 250 zł, segment pokojowy - wartości 150 zł, (...) - wartości 400 zł, betoniarkę - wartości 300 zł, dojarke - wartości 500 zł, bronę kolczatkę - wartości 150 zł, strop betonowy - wartości 2000 zł, śrutownik bijakowy - wartości 200 zł, rusztowania - wartości 100 zł, siewniczek do warzyw - wartości 30 zł, wialnię do zboża - wartości 100 zł, okna drewniane - wartości 1000 zł, opryskiwacz - wartości 750 zł, sanie konne - wartości 100 zł, ponadto strony wybudowały płytę gnojową wartości 38.000 zł. Wartość majątku wspólnego zamykała się więc kwotą 69.880 zł.

Uczestniczka - jak ustalił Sąd Rejonowy - po rozwiązaniu małżeństwa poczyniła nakłady ze swojego majątku osobistego na majątek osobisty wnioskodawcy w postaci zapłaty podatku rolnego w kwocie 823,00 zł i 1079 zł, opłaty za energię elektryczną w kwocie 3715 zł, ubezpieczenia budynków w kwocie 351 zł oraz opału na zimę w kwocie 2588 zł i opłaty z usługi kominiarskie w kwocie 70 zł, a za wodę - w kwocie 81 zł.

Ustalono także, że uczestniczka pożyczyła od A. Z. pralkę do prania (...), zaś od M. S. otrzymała w drodze darowizny w piekacz do chleba. Nadto, w dniu 30 listopada 2003r. wnioskodawczyni wygrała w (...) Telewizji (...) S.A w

W kwotę 15.000 zł. Za części wygranej kwoty, tj. za 8000 zł wnioskodawczyni zakupiła w dniu 04 grudnia 2004r. samochód osobowy marki V. (...), który to użytkowała samodzielnie.

Uczestniczka, jak przyjął Sąd I instancji, w okresie, gdy strony zamieszkiwały w Ś., głównie zajmowała się prowadzeniem domu oraz opieką nad dziećmi, pomagała również w prowadzeniu gospodarstwa rolnego. Po przeprowadzeniu się do R. również zajmowała się prowadzeniem domu, a także pracowała w gospodarstwie rolnym. Uczestniczyła również w różnych konkursach, targach żywnościowych, z których uzyskiwała dochody pieniężne. Strony w okresie trwania małżeństwa w gospodarstwie rolnym położonym w R. bezspornie wybudowały płytę gnojową o wartości 38.000 zł.

W uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia wskazano, że zainteresowani poczynili nakłady na gospodarstwo rolne w R. w postaci: montażu centralnego ogrzewania, budowy pieca kaflowego w pokoju, pieca kaflowego kuchennego, pieca kaflowego kuchennego połączonego z piecem chlebowym, centralnego ogrzewania, zakupu sześciu okien drewnianych i parapetów, remontu dwóch kuchni, dobudowy łazienki z suszarnią, dobudowy tarasu, remontu pokoju, budowy płotu drewnianego na fundamencie, remontu stodoły i obory, budowy garażu i kuźni. Pieniądze na przeprowadzenie tych prac i zakup materiałów pochodziły – jak wskazał Sąd Rejonowy - częściowo ze sprzedaży gospodarstwa rolnego w Ś., w znacznej zaś części ze sprzedaży działek wchodzących w skład gospodarstwa rolnego położonego w R., a także z dochodu uzyskanego z gospodarstwa rolnego.

Zgodnie z opinią biegłego S. C., dochód szacunkowy netto z obu gospodarstw rolnych za okres od 04 czerwca 1983r. do 02 lipca 2010r. zamykał się kwotą 403.000 zł.

Sąd Rejonowy zważył, że w jego ocenie, gospodarstwo rolne położone w miejscowości R. stanowi majątek osobisty wnioskodawcy, albowiem zostało ono zakupie za środki pochodzące ze sprzedaży gospodarstwa rolnego położonego w Ś., które to stanowiło własność osobistą wnioskodawcy. Niewątpliwym było, że sprzedaż tego gospodarstwa rolnego, stanowiącego własność R. K., nastąpiła w tym samym dniu, w którym strony nabyły gospodarstwo rolne w R. i transakcje te wartościowo były do siebie zbliżone, a nawet strony uzyskały ze sprzedaży gospodarstwa w Ś. kwotę o 10.000 zł wyższą.

O zaliczeniu poszczególnych przedmiotów majątkowych do majątku wspólnego lub majątku osobistego (odrębnego) małżonków, jak wskazał Sąd I instancji, nie decydują złożone przez nich oświadczenia, że nabywany przedmiot wchodzi w skład określonej masy majątkowej, gdyż samo takie oświadczenie - w razie pozostawania małżonków w ustroju małżeńskiej wspólności ustawowej - nie może stanowczo wyłączać skutków wynikających z przepisów art. 31 - 34 k.r.o. Przynależności konkretnego przedmiotu majątkowego do majątku wspólnego albo osobistego nie może zatem przesądzać ocena przez sąd przesłanek sposobu wyrażania woli osoby dokonującej czynności prawnej, ani przesłanek tłumaczenia oświadczeń woli oraz badania zgodnego zamiaru stron i celu umowy (tak: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 02 marca 2012r., II CSK 363/11). Zatem złożenie przez małżonków K. oświadczenia w umowie, że nabywają sporne gospodarstwo rolne do majątku wspólnego, nie przesądza o jego przynależności właśnie do tego ustroju majątkowego. Nie mogły się bowiem ostać - jako wiarygodne - twierdzenia uczestniczki, że gospodarstwo w R. zostało nabyte ze wspólnych oszczędności stron, albowiem nie zostało to potwierdzone żadnymi dowodami, zaś brak wiedzy po stronie uczestniczki, co się stało z pieniędzmi pochodzącymi ze sprzedaży gospodarstwa w Ś., Sąd orzekający również określił jako mało wiarygodny. Zdaniem tego Sądu, logicznym oraz uzasadnianym życiowo było, że małżonkowie sporne gospodarstwo nabyli ze środków pochodzących ze sprzedaży gospodarstwa w Ś., co prowadziło do obalenia domniemania wynikającego z art. 31 § 1 k.r.o.

Złożony przez wnioskodawcę wniosek o ustalenie nierównych udziałów w majątku wspólnym - w ocenie Sądu Rejonowego - nie znalazł potwierdzenia w zebranych materiale dowodowym. Jak się Sądowi wydawało, wniosek ten był konsekwencją dążenia R. K. do tego, aby odzyskać środki, które zostały zainwestowane przez zainteresowanych w zakup gospodarstwa położonego w R., a pochodzące ze sprzedaży jego majątku osobistego, jak również części sprzętu rolniczego, który również wnioskodawca nabył jeszcze przed zawarciem związku małżeńskiego. Należało więc zdaniem

Sądu orzekającego przyjąć, że wniosek ten w znacznej części stracił na znaczeniu przy przyjęciu, iż gospodarstwo rolne w R. stanowi majątek osobisty wnioskodawcy.

Jednocześnie w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia wskazano, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy w postaci zeznań świadków oraz zaświadczeń i dyplomów potwierdza, iż uczestniczka w sposób czynny brała udział zarówno w pracach związanych z prowadzeniem domu i wychowaniem dzieci, jak również w prowadzeniu gospodarstwa rolnego, a ponadto prowadziła przez szereg lat dodatkową działalność, polegającą na sprzedaży wytworzonych przez siebie i rodzinę produktów spożywczych, przyczyniając się do zachowania majątku stron. Zatem należało przejąć, że wnioskodawca nie wykazał przesłanek z art. 43 § 2 k.r.o. i wniosek w tym przedmiocie musiał - zdaniem Sądu orzekającego - podlegać oddaleniu.

W ocenie tego Sądu, zeznania wskazanych świadków zasługiwały na wiarę, albowiem są spójne, logiczne i wzajemnie się uzupełniają, a ponadto korespondują z pozostałym materiałem dowodowym. Sąd odmówił jednak wiary zeznaniom świadków: I. W., M. W. i E. K., albowiem miały one charakter tendencyjny, wynikający ze złych stosunków pomiędzy tymi świadkami i uczestniczką, a ponadto pozostawały w oczywistej sprzeczności z zeznaniami pozostałych świadków. Jednocześnie wskazano, że zeznania świadka W. M. nie miały decydującego znaczenia dla sprawy, albowiem świadek ten nic nie wiedział na temat stosunków majątkowych małżonków K..

Dalej, zdaniem Sądu Rejonowego, brak było dowodów na to, że uczestniczka otrzymała od swoich rodziców darowiznę w kwocie 30.000 zł. Zeznania świadka W. B. dotyczyły okoliczności, o których dowiedziała się ona od samej uczestniczki. Miały one charakter na tyle ogólny, że nie mogły stanowić potwierdzenia faktu darowizny. Dlatego też Sąd Rejonowy w tym zakresie oddalił wniosek.

W przedmiocie ruchomości, które wchodzi do majątku wspólnego zainteresowanych i ich wartości, to w motywach rozstrzygnięcia wskazano, że w znacznej części okoliczności te były bezsporne. Maszyny rolnicze, takie jak siewnik (...), który został zakupiony 22.05.1979r., pług ciągnikowy - zakupiony 13.12.1980r., przyczepa ciągnikowa zarejestrowana w 1965r., ciągnik rolniczy zarejestrowany w 1979r. oraz przetrząsaczo – zgrabiarka, zakupiona 05.05.1982r. - stanowią majątek osobisty wnioskodawcy. Fakt ten nie budził wątpliwości Sądu orzekającego, pomimo stanowisk stron, że rzeczy te wchodzi do majątku wspólnego. Niebudzącym wątpliwości było bowiem to, że sąd ma możliwość (a nawet obowiązek) ustalenia, które przedmioty należą do majątku wspólnego, a które nie, pomimo, iż strony zaliczają te ruchomości do majątku wspólnego (tak: postanowienie SN z dnia 30.01.2009r., II CSK 450/08). Biorąc zatem pod uwagę przedstawione przez wnioskodawcę dowody z dokumentów, Sąd Rejonowy zaliczył wyżej wskazane maszyny do majątku osobistego wnioskodawcy (art. 33 pkt. 1 k.r.o.). Jednocześnie wnioskodawca przyznał, że telewizor, krajalnica do chleba, wypiekacz do chleba oraz 2 biurka stanowią majątek osobisty uczestniczki.

W ocenie Sądu I instancji, nie było podstaw do przyjęcia, że brona talerzowa, brona o wartości 100 zł, kultywator, rozrzutnik obornika i piły spalinowe stołowe wchodzi do majątku osobistego wnioskodawcy, albowiem takie twierdzenia nie zostały poparte jakimkolwiek dowodami ze strony wnioskodawcy.

Dalej, w motywach rozstrzygnięcia wskazano, że uczestniczka postępowania sporządziła zestawienie majątku wspólnego stron, wymieniając przedmioty wchodzące w jego skład, jak również rzeczy, które stanowią własność dzieci stron oraz rzeczy stanowiące osobistą własność uczestniczki. Wnioskodawca w piśmie z dnia 08 grudnia 2012r. nie zakwestionował ruchomości, które stanowią majątek wspólny oraz potwierdził wartość rzeczy wskazanych w tym zestawieniu, pozostawiając sposób ich podziału do uznania sądu. Wnioskodawcy odniósł się jedynie do wygranej w konkursie audiotele nagrody, kwestionując fakt przynależności kwoty 15.000 zł do majątku osobistego uczestniczki. Sąd Rejonowy w tym przedmiocie nie podzielił stanowiska wnioskodawcy i wskazał, że w zasadzie każdy konkurs wymaga szczególnego zaangażowania biorącego udział, odpowiedniej wiedzy i predyspozycji. Fakt udziału w konkursie oraz wygrana stanowi osobiste osiągnięcie uczestniczki i zdaniem Sądu I instancji, uzyskana kwota z konkursu stanowi własność osobistą uczestniczki. Z uwagi na to, że niewątpliwym jest zakup za wygrane pieniądze samochodu V., Sąd w zaskarżonym postanowieniu dokonał zaliczenia tego pojazdu do majątku osobistego uczestniczki.

Podkreślono, że Sąd Rejonowy nie zaliczył do majątku wspólnego stron zboża w ilości 7 ton, które uległo zniszczeniu z uwagi na upływ czasu i złe warunki przechowywania, co zostało potwierdzone przez odpowiednie dokumenty przedłożone przez wnioskodawcę. Fakt zniszczenia tego zboża obciążał bowiem obie strony w równym stopniu i w tym rozumieniu uszczuplił ich majątek wspólny.

W ocenie Sądu Rejonowego, zgłoszenie przez uczestniczkę w piśmie z dnia 25 lutego 2012r. nowych ruchomości w postaci: samochodu marki F. (...), O. (...), motoroweru (...), zakupu pięciu kaloryferów, czy też kosiarki spalinowej wartości 1900 zł, piły spalinowej wartości 600 zł, spawarki z rozruchem wartości 1800 zł, bez wskazania, czy są to inne rzeczy, niż zawarte we zestawienie ruchomości sporządzanym przez uczestniczkę, bez poparcia jakimkolwiek dowodami na okoliczność tego, że ruchomości te wchodzi do majątku wspólnego, czyniło wniosek w tym zakresie całkowicie nieweryfikowalnym, a co zatem idzie - bezprzedmiotowym. W związku z tym Sąd I instancji ustalił, że w skład majątku wspólnego wchodzi ruchomości wraz z nakładem z majątku wspólnego na majątek osobisty wnioskodawcy w kwocie 38.000 zł, potwierdzonym przez wnioskodawcę (na budowę płyty gnojowej) o łącznej wartości 69.480 zł. Należało więc – zdaniem Sądu orzekającego - przyjąć, że udział każdego z zainteresowanych w majątku wspólnym z tytułu ruchomości wartościowo wynosi po 34.740 zł. Z uwagi na to, że wnioskodawca otrzymał ruchomości o wartości 64.780 zł, zaś uczestniczka - ruchomości o wartości 4.700 zł, tytułem dopłaty na rzecz uczestniczki przysługiwała kwota 30.040 zł.

W ocenie Sądu Rejonowego, zgłoszone do rozliczenia nakłady z majątku osobistego uczestniczki na majątek osobisty wnioskodawcy znalazły swoje uzasadnienie w przedstawionych przez uczestniczkę dokumentach (fakturze na zakup opału, dowodach uiszczenia opłat za energię elektryczną oraz podatku od nieruchomości). Wysokość dochodzonych przez uczestniczkę nakładów zamykała się kwotami: 823,00 zł i 1079 zł podatku, 3715 zł opłaty za energię elektryczną, 351 zł za ubezpieczenia budynków, 2588 zł za opał na zimę, 70 zł opłaty za usługi kominiarskie oraz 81 zł za wodę, co daje łącznie kwotę 8626 zł. Jednocześnie zauważono, że uczestniczka zgłosiła do rozliczenia łącznie kwotę 15.361 zł (bez zakupu pokarmu dla psów), jednakże w tej kwocie podwójnie została ujęta opłata za energię elektryczną w kwocie 3715 zł, podatek od nieruchomości w kwocie 351 zł oraz zakup opału w kwocie 2588 zł, co powodowało, iż wydatki uczestniczki w tym zakresie zamykały się kwotą 8.626 zł. Z uwagi na to, że uczestniczka żądała zasądzenia połowy wartości tych nakładów, powinno to skutkować ustaleniem ich wartości na poziomie kwoty 4.313 zł . W tej kwestii Sąd Rejonowy wskazał, że błędnie ustalił te nakłady na kwotę 7.680,50 zł, zaliczając podwojenie opłaty wyżej wyszczególnione. Jednocześnie podkreślono, że żądanie wnioskodawcy w przedmiocie rozliczenia opłat za energię elektryczną w proporcji 80% dla uczestniczki, zaś 20% dla wnioskodawcy, nie znajdują żadnego uzasadnienia w zgromadzonym materiale dowodowym. Sąd Rejonowy nadto nie przyjął do rozliczenia wydatków na pokarm dla psów, albowiem trudno było uznać, że wydatki te stanowią jakkolwiek nakłady. Zasadnie zaś można było przyjąć, że zwierzęta domowe nie podlegają rozliczeniu jako składniki majątku, a tym bardziej wydatki na pokarm dla nich.

Dalej Sąd Rejonowy wskazał, że hipoteza normy zawartej w art. 45 k.r.o. nie obejmuje zagadnienia zwrotu nakładów lub wydatków dokonanych z majątku osobistego na majątek osobisty drugiego małżonka, a roszczenia z tego tytułu dochodzone są w drodze odrębnego procesu cywilnego (postanowienie SN z dnia 09 stycznia 1984r. III CRN 315/83). Jednak, jeżeli „na przedmiot majątkowy stanowiący majątek odrębny jednego z małżonków dokonano nakładów zarówno z majątku wspólnego, jak i z majątku odrębnego małżonków”, to wyjątkowo „nakłady z majątku odrębnego jednego z małżonków na majątek odrębny drugiego podlegają rozliczeniu w sprawie o podział majątku wspólnego” (wyrok SN z dnia 07 czerwca 2002r., IV CKN 1108/00). Zdaniem Sądu Rejonowego, taka sytuacja zachodzi przy rozliczeniu majątku stron i dlatego też Sąd ten dokonał rozliczenia nakładów z majątku osobistego uczestniczki na majątek osobisty wnioskodawcy. Sąd jednakże nie znalazł podstaw do rozliczenia żądań wnioskodawcy jako nakładu z majątku osobistego na majątek wspólny w kwocie 629 zł i 2954 zł z uwagi na zaliczanie gospodarstwa rolnego położonego w R. do majątku osobistego wnioskodawcy, zgłoszonych do rozliczenia „z ostrożności procesowej”. Nie znalazły bowiem potwierdzenia w materiale dowodowym żądania wnioskodawcy w przedmiocie ustalenia, że uczestniczka „wyprowadziła” z majątku wspólnego środki pieniężne wypłacone tytułem dotacji na rok 2010r. Nadto, w trakcie całego postępowania żądanie to nie zostało sprecyzowane co do swojej wysokości, a zatem musiało podlegać oddaleniu.

Zauważano nadto, że zgodnie z opinią biegłego S. C., dochód szacunkowy netto z obu gospodarstw rolnych za okres od 04 czerwca 1983r. do 02 lipca 2010r. zamykał się kwotą 403.000 zł. Wskazano, że z uwagi na długi czas, ponad 26 lat, jakie opinia obejmowała, brak było możliwości ustalenia dokładnego dochodu, uzyskiwanego przez strony z prowadzonych przez siebie gospodarstw, a opinia musiała zostać sporządzona w oparciu o metodologię szacunkową. Postanawianie dotyczące powołania biegłego zawierało zlecenie sporządzenia opinii właśnie w taki w sposób. W związku z tym, Sąd nie podzielił zarzutów wnioskodawcy, że opinia została sporządzona w oparciu o dowolne ustalenia. Wskazano dalej, że biegły, po przeprowadzeniu analizy zgromadzonego materiału dowodowego w tym zakresie, przy czym materiału stosunkowo ograniczonego z uwagi na upływ czasu, przy braku możliwości poczynienia dokładnych ustaleń, dokonał obliczenia dochodu szacunkowego. Zdaniem Sądu Rejonowego, opinia ta została sporządzona w sposób prawidłowy, fachowy, potwierdzona jest odpowiednim uzasadnieniem i w pełni zasługiwała na wiarę. Nie została zakwestionowana przez uczestniczkę postępowania.

Wskazano w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia, że w postanowieniu z dnia 25.01.1977r. (III CRN 324/76, OSP 1978, Nr 3, poz. 51) Sąd Najwyższy uznał, iż do majątku wspólnego należy czysty dochód z majątku odrębnego, tj. przychód po odjęciu koniecznych wydatków na jego osiągnięcie, w szczególności obciążeń publicznoprawnych. Obecnie, zgodnie z art. 33 § 2 pkt.2 k.r.o., do majątku wspólnego stron należy zliczyć dochody uzyskiwane z majątku osobistego jednego z małżonków. Zatem niewątpliwym w ocenie Sądu Rejonowego było, że obliczony przez biegłego dochód - w kwocie 403.000 zł - stanowił majątek wspólny małżonków K.. W związku z tym, że strony dokonały zakupu w czasie trwania związku małżeńskiego szeregu ruchomości, o łącznej wartości 69.480 zł, Sąd orzekający od ustalonego dochodu odjął ich wartość, co daje kwotę 333.520 zł. Z uwagi na to, że udziały stron w majątku wspólnym wynoszą po 1/2 części, to dla każdego z nich przypada do rozliczenia kwota 166.760 zł. Podkreślono w tym miejscu, że uczestniczka postępowania przyczyniła się do powstania tego dochodu swoją pracą, a zatem uczestniczyła w utrzymaniu i prowadzeniu tych gospodarstw rolnych oraz w prowadzonej działalności rolniczej i przysługuje jej zwrot połowy tego dochodu.

W przedmiocie żądania uczestniczki rozliczania nakładów poczynionych na inwestycje, remonty i naprawy dokonane w gospodarstwie rolnym w R. oraz budowę stodoły w gospodarstwie rolnym w Ś., to zdaniem Sądu orzekającego, większość tych nakładów została poczyniona z majątku osobistego wnioskodawcy, a mianowicie ze sprzedaży działek wchodzących w skład gospodarstwa, która to miała miejsce odpowiednio w 1998r. (kwota 4.000 zł) i na jesieni 2004r. (kwota ponad 70.000 zł). Przyjęcie takiego rozwiązania znajduje potwierdzenie w zbieżności czasowej dokonywanych remontów ze sprzedażą działek. Nie można było - zdaniem Sądu I instancji - wykluczyć, że część remontów przeprowadzonych przez strony została wykonana także ze środków, pochodzących z dochodu uzyskiwanego z gospodarstwa. Jednakże z pewnością niemożliwym było poczynienie tak znacznych nakładów, na jakie wskazuje uczestniczka, z samego tylko dochodu uzyskiwanego z gospodarstw rolnych, tym bardziej, że jak wskazują szacunki wynikające z opinii biegłego, nie był on znaczny. Biorąc pod uwagę powyższe oraz brak możliwości jednoznacznego ustalenia zakresu oraz wartości tych nakładów (zainteresowani nie potrafili sami tego określić), trudności związane ze znacznym upływem czasu, pozostawieniem gospodarstwa rolnego w Ś. we własności innych osób fizycznych, zmniejszeniem jego wartości wskutek użytkowania, zdaniem Sądu Rejonowego, najwłaściwszym rozwiązaniem w przedmiotowej sprawie było rozliczenie dochodu netto uzyskanego przez zainteresowanych.

Skoro tak, to uczestnicze z tytułu rozliczania ruchomości przysługiwała kwota 30.040 zł, z tytułu dochodu netto kwota 166.760 zł oraz kwota 4.313 zł z tytułu nakładów z majątku osobistego, co łącznie dawało kwotę 201.113 zł (uzyskana kwota jest niższa o 3.367,50 zł z uwagi na błędne rozliczenie wysokości nakładów) i taką też kwotę Sąd I instancji zasądził od wnioskodawcy na rzecz uczestniczki tytułem dopłaty.

Sąd Rejonowy, na podstawie art. 212 § 3 k.c., przedmiotową dopłatę rozłożył na pięć rocznych rat, biorąc pod uwagę jej wysokość oraz możliwości płatnicze wnioskodawcy. Z uwagi na to, że istnieje prawdopodobieństwo sprzedaży nieruchomości przez wnioskodawcę, Sąd Rejonowy zabezpieczył dopłatę na rzecz uczestniczki poprzez ustanowienie hipoteki.

Biorąc pod uwagę powyższe, Sąd I instancji - w oparciu o art. 46 k.r.o. w zw. z art. 688 k.p.c. i art. 210 k.c. w zw. z art. 212 § 1, 2 i 3 k.c. orzekł, jak w postanowieniu.

W przedmiocie kosztów postępowania zauważono, że w postępowaniu nieprocesowym nie ma dwóch przeciwstawnych sobie stron, dlatego też nie można mówić o przegrywającym, który powinien zwrócić koszty postępowania wygrywającemu (art. 98 § 1 k.p.c.). Przeciwnie, z treści całego art. 520 k.p.c. wynika, że ustawodawca zakłada, iż w zasadzie uczestnicy postępowania są w tym samym stopniu zainteresowani jego wynikiem, a orzeczenie sądu udziela ochrony prawnej każdemu uczestnikowi. Dlatego ten, kto poniósł koszty sądowe lub koszty zastępstwa procesowego, nie uzyska zwrotu wydanych kwot od innego uczestnika, ale i nie jest obowiązany do zwracania kosztów poniesionych przez innego uczestnika. Najwłaściwsze wydaje się więc, aby w tych wypadkach sąd w ogóle nie orzekał o zwrocie kosztów między uczestnikami i nie zamieszczał w postanowieniu rozstrzygnięcia o kosztach postępowania, ponieważ uznać należy wówczas, że art. 520 § 1 k.p.c. wyłącza zastosowanie normy z art. 108 § 1 k.p.c.

Z uwagi na to, że uczestniczce został przyznany pełnomocnik z urzędu, Sąd Rejonowy przyznał adwokatowi T. R. kwotę 7.200,00 zł (plus Vat) tytułem wynagrodzenia za reprezentowanie uczestniczki w sprawie, od Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Iławie - w oparciu o art. 21 ust. 3 ustawy Prawo o adwokaturze z dnia 26 maja 1982r., przy zastosowaniu § 8 pkt. 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Na podstawie zaś art. 13 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych Sąd I instancji w pkt X nakazał ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Iławie od wnioskodawcy kwotę 1.731,05 zł oraz od uczestniczki 1731,04 zł - tytułem kosztów sądowych, na którą składają się wydatki poniesione na biegłego w kwocie 2462,09 zł oraz opłata sądowa wysokości 1000 zł (łącznie 3462,09 zł).

Z postanowieniem tym nie zgodził się tak wnioskodawca, jak i uczestniczka.

Apelacja wnioskodawcy została skierowana do części postanowienia, tj. jego pkt II, III, IV, V, VI, VIII i X.

W apelacji wnioskodawca zarzucił zaskarżonemu orzeczeniu:

I. naruszenie przepisów postępowania, które miały istotny wpływ na treść wydanego w sprawie orzeczenia, tj. przepisu art. 233 k.p.c. – poprzez naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów i przez przyjęcie dowolnej i pozbawionej logiki oceny dowodów, poprzez:

a/ odmówienie wiary zeznaniom świadków I. W., M. W. i E. K., co w konsekwencji doprowadziło do błędnych ustaleń w zakresie stanu faktycznego;

b/ zaliczenie w skład majątku wspólnego stron składników, które są częścią składową nieruchomości wnioskodawcy oraz składników, które stanowią majątek osobisty wnioskodawcy;

c/ oparcie się na opinii biegłego, która nie określiła szacunkowego dochodu gospodarstwa, a jedynie dochód hipotetyczny, który mógłby zostać uzyskany dopiero po spełnieniu szeregu przesłanek;

d/ pominięcie dowodów, tj. faktur i zeznań świadka J. W., co w konsekwencji doprowadziło do błędnych ustaleń w zakresie składników majątku wspólnego stron;

2. naruszenie przepisów postępowania, które miały istotny wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie art. 328 § 1 i 2 k.p.c. poprzez:

a/ niewyjaśnienie przyczyny pominięcia składników majątku wspólnego (szafa antyczna, kredens antyczny, szafa dwudrzwiowa antyczna), zgłoszonych przez strony;

b/ nie odniesienie się w uzasadnieniu do zeznań świadka J. W. i L. W., co w konsekwencji spowodowało, że strony nie wiedzą, czy Sąd, wydając postanowienie, oparł się na nich, czy też odmówił wiary, a jeśli tak – to z jakich względów;

III. naruszenie przepisów prawa materialnego – poprzez błędną jego wykładnię, w szczególności art. 31 k.r.o. w zw. z art. 33 k.r.o. – poprzez ustalenie, że kwota wygrana przez uczestniczkę postępowania w konkursie audiotele była nagrodą za szczególne osobiste osiągnięcia i w konsekwencji zaliczenie jej do majątku osobistego uczestniczki,

IV. naruszenie art. 100 ustawy z dnia 28.07.2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych poprzez obciążenie wnioskodawcy w postanowieniu kosztami sądowymi, pomimo zwolnienie od kosztów sądowych w całości;

V. naruszenie przepisów prawa materialnego – poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, w szczególności art. 45 § 1 k.r.o. – poprzez rozliczenie dochodów z gospodarstwa rolnego, ustalonych w sposób dowolny, które wchodziły w skład majątku wspólnego, ale zostały przez strony zużyte w czasie trwania wspólności majątkowej małżeńskiej na zaspokojenie podstawowych potrzeb rodziny.

Mając na uwadze powyższe, wnioskodawca wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, przy uwzględnieniu kosztów postępowania odwoławczego, ewentualnie o zmianę orzeczenia w pkt II, III, IV, V, VI, VIII i X, dopuszczenie dowodu z załączonych do apelacji dokumentów – na okoliczność prawdziwej ilości upraw i ilości żywego inwentarza w gospodarstwach rolnych w Ś. i R. oraz o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego na okoliczność szacunkowych dochodów tych gospodarstw.

Uczestniczka B. K. zaskarżyła apelacją przedmiotowe postanowienie co do pkt I, II ppkt 47, III, IV, V ppkt 29, VI i VIII.

Orzeczeniu zarzuciła:

1/ naruszenie dyspozycji art. 233 § 1 k.p.c. poprzez wykraczającą poza swobodną ocenę dowodów zgromadzonych w niniejszym postępowaniu skutkującą błędem w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia polegającym na:

a/ przyjęciu, że uczestniczka nie jest współwłaścicielką gospodarstwa rolnego położonego w miejscowości R.;

b/ nieuwzględnieniu przez Sąd nakładów poczynionych przez uczestniczkę postępowania z majątku osobistego na rzecz majątku wspólnego stron w postaci posiadanej przez nią przed małżeństwem kwoty 30.000 zł oraz kwoty 7.000 zł, pozostającej po zakupieniu pojazdu m-ki V. (...) za kwotę 8.000 zł z kwoty 15.000 zł wygranej w konkursie audiotele przez uczestniczkę;

2/ naruszenie dyspozycji art. 233 k.p.c. poprzez wykraczającą poza swobodną ocenę dowodów zgromadzonych w niniejszym postępowaniu skutkującą błędem w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia, polegającym na błędnym określeniu możliwości płatniczych wnioskodawcy, uniemożliwiających mu dokonanie spłaty uczestniczki w okresie szybszym, niż 5 lat wskazane przez Sąd;

3/ naruszenie dyspozycji art. 244 k.p.c. poprzez ustalenie, że gospodarstwo rolne położone w R. przy ul. (...) jest wyłączną własnością wnioskodawcy, pomimo iż z dokumentu urzędowego, tj. aktu notarialnego zakupu spornego gospodarstwa wynika, że strony objęły go wspólnością majątkową małżeńską;

4/ naruszenie dyspozycji art. 247 k.p.c. poprzez prowadzenie postępowania dowodowego z przesłuchania stron i świadków przeciwko osnowie dokumentu w postaci aktu notarialnego zakupu spornego gospodarstwa.

Mając na uwadze powyższe, uczestniczka wniosła o:

1/ zmianę pkt 1 zaskarżonego postanowienia poprzez orzeczenie, że gospodarstwo rolne o pow. 10,30 ha o wartości 400.000 zł położone w R. stanowi współwłasność wnioskodawcy i uczestnika postępowania;

2/ przyznanie tego gospodarstwa na wyłączną własność wnioskodawcy, przy jednoczesnym orzeczeniu obowiązku spłaty od wnioskodawcy na rzecz uczestniczki postępowania połowy wartości nieruchomości, tj. 200.000 zł;

3/ zmianę pkt II poprzez usunięcie zapisu ppkt 47 z jednoczesnym ustaleniem, że wartość ruchomego majątku wspólnego stron wynosi 31.480,00 zł;

4/ uchylenie pkt III zaskarżonego postanowienia;

5/ zmianę pkt IV zaskarżonego postanowienia poprzez ustalenie, że nakłady z majątku osobistego uczestniczki na rzecz majątku wspólnego stron wynoszą równowartość kwoty 41.313,00 zł;

6/ zmianę pkt V – poprzez przyznanie na wyłączną własność wnioskodawcy wszystkich wymienionych w pkt II zaskarżonego postanowienia ruchomości, za wyjątkiem (...) o wartości 400 zł, maszyny do szycia o wartości 200 zł, suszarki do grzybów o wartości 50 zł, sokowirówki o wartości 50 zł oraz przyczepki dwukołowej o wartości 800 zł, które to przedmioty winny zostać przyznane uczestniczkce, z tym ustaleniem, iż wartość ruchomości przyznanych wnioskodawcy to kwoty 29.980 zł, zaś wartość ruchomości przyznanych uczestniczkce wynosi równowartość 1.500 zł;

7/ zmianę pkt VI poprzez zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz uczestniczki kwoty 255.553,00 zł płatnej do końca 2014r. wraz z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w płatności;

8/ zmianę pkt VIII poprzez ustanowienie na nieruchomości w R. hipoteki przymusowej w kwocie 255.553,00 zł na rzecz uczestniczki tytułem zabezpieczenia dopłaty;

9/ orzeczenie o umożliwieniu zamieszkiwania przez uczestniczkę w gospodarstwie rolnym położonym w R. przez okres spłaty jej przez wnioskodawcę, nie dłużej jednak, niż przez 5 lat od zniesienia współwłasności.

Nadto uczestniczka wniosła o zasądzenie na rzecz jej pełnomocnika wynagrodzenia za nieopłaconą pomoc prawną udzieloną uczestniczkce z urzędu w postępowaniu przed sądem II instancji.

W odpowiedzi wnioskodawcy na apelację uczestniczki R. K. wniósł o jej oddalenie oraz o zasądzenie od uczestniczki na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania za instancję odwoławczą.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacje wnioskodawcy i uczestniczki, zdaniem Sądu Okręgowego, zasługiwały – każda z innych względów - na ich częściowe uwzględnienie, co w rezultacie skutkowało uchyleniem zaskarżonego postanowienia i przekazaniem sprawy Sądowi Rejonowemu w Łławie do ponownego rozpoznania z powodu nierozpoznania istoty sprawy.

Nierozpoznanie istoty sprawy stanowi zaś wadę braną pod uwagę w ramach kontroli orzeczeń sądu pierwszej instancji w postępowaniu apelacyjnym - art. 386 § 4 k.p.c. (zob. wyrok SN z dnia 14 lutego 2001 r. I PKN 247/00 OSNP 2002/21/521). Pojęcie „istoty sprawy”, o którym mowa w art. 386 § 4 k.p.c., dotyczy jej aspektu materialnoprawnego, a jej nierozpoznanie wchodzi w grę, gdy sąd nie zbadał podstawy materialnoprawnej żądania, jak też skierowanych do niego zarzutów merytorycznych i w swoim rozstrzygnięciu nie odniósł się do tego, co jest przedmiotem sprawy (zob. np. wyrok SN z dnia 21 października 2005r. III CK 161/05, wyrok SA w Katowicach z dnia 28 października 2004r. I ACa 628/04, wyrok SN z dnia 24 marca 2004r. I CK 505/03, wyrok SN z dnia 12 września 2002r. IV CKN 1298/00, wyrok SN z dnia 12 lutego 2002r. I CKN 486/00, wyrok SN z dnia 23 września 1998r. II CKN 895/97).

Na wstępie należy zauważyć, że zgodnie z art. 46 k.r.o., art. 567 § 3 k.p.c. i art. 684 k.p.c. w sprawie o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności ustawowej małżeńskiej stosuje się przepisy o dziale spadku, zgodnie z którymi sąd z urzędu i samodzielnie ustala skład oraz wartość majątku wspólnego ulegającego podziałowi, niezależnie od stanowiska stron w tym przedmiocie. Można zatem ustalić, że określony przedmiot wchodzi w skład majątku wspólnego także wówczas, gdy np. uczestnicy postępowania zgodnie twierdzą, iż stanowi on majątek osobisty jednego z nich – i odwrotnie.

W ocenie Sądu Okręgowego, w przedmiotowej sprawie Sąd Rejonowy nie sprostął prawidłowemu ustaleniu tak składu, jak i wartości majątku byłych małżonków K., ulegającego podziałowi, co w konsekwencji przełożyło się na rozstrzygnięcie Sądu II instancji.

Wskazać w pierwszej kolejności należało, że na gruncie niniejszej sprawy nierozpoznanie jej istoty wiąże się przede wszystkim z kwestionowanym w apelacji uczestniczki - dowolnym na tę chwilę - ustaleniem Sądu I instancji, że nieruchomości położona w R., dla której Sąd Rejonowy w Iławie prowadzi księgę wieczystą Nr (...), nie stanowi majątku wspólnego byłych małżonków K., a majątek odrębny (obecnie osobisty) wnioskodawcy R. K..

Zaznaczyć w tym miejscu należy, że w sprawie o podział majątku wspólnego, wbrew przekonaniu uczestniczki, może zostać obalone domniemanie z art. 3 u.k.w.h. i sąd może ustalić, że nieruchomości figurująca w księdze wieczystej jako własność jednego z byłych małżonków, stanowiąca jego majątek osobisty, wchodzi w skład majątku wspólnego (i odwrotnie) (tak: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2009r. II CSK 450/08).

Ustalenie dotyczące tego, czy własność nieruchomości weszła w skład majątku wspólnego zainteresowanych, czy też nie, wymagało zbadania przez Sąd Rejonowy, czy nieruchomości w dniu 28.08.1996r. została nabyta – jak wskazano w umowie zakupu nieruchomości - za środki należące do majątku wspólnego (tj. „za fundusze dorobkowe” - tak w § 3 umowy k. 30 i nast.), o jakich mowa w art. 33 pkt 3 ustawy z dnia 25 lutego 1964r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy. (Dz. U. z dnia 5 marca 1964r.) przed zmianą wprowadzoną ustawą z dnia 17 czerwca 2004r. o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 162, poz. 1691), zwanej dalej „ustawą”, czy też za środki należące do majątku odrębnego (osobistego) wnioskodawcy. Ułomność przeprowadzonego w tym zakresie przez Sąd orzekający postępowania dowodowego, w kontekście treści oświadczeń byłych małżonków, ujętych w akcie notarialnym nabycia gospodarstwa rolnego w R., polegająca głównie na braku przesłuchania zainteresowanych w charakterze stron, a jedynie ich informacyjne wysłuchanie i to wymagające uzupełnienia, doprowadziła bowiem do niewyjaśnienia tej podstawowej dla podziału przedmiotowego majątku kwestii.

Wymaga więc w tym miejscu podkreślenia, że przepis art. 5 ust. 1 w/w ustawy z dnia 17 czerwca 2004r. zmieniającej kodeks rodzinny i opiekuńczy nakazywał stosować nowe przepisy m.in. także do stosunków majątkowych małżonków, powstałych przed jej wejściem w życie (tj. przed 19 stycznia 2005r.), ale tylko wówczas, jeżeli przepisy art. 5 ust. 2-7 nie stanowią inaczej. Tymczasem przepis art. 5 ust. 5 pkt 1 w/w ustawy stanowi inaczej, ponieważ nakazuje stosować przepisy dotychczasowe, tj. obowiązujące do dnia 19 stycznia 2005r., do oceny skutków między innymi czynności zobowiązujących lub rozporządzających małżonków sprzed wejścia w życie ustawy. Zatem do oceny skutków nabycia nieruchomości położonej w R. umową z dnia 28.08.1996r. (k. 30 i nast.) należy stosować przepisy k.r.o. sprzed zmiany, dokonanej przywołaną ustawą z dnia 17.06.2004r.

O ile Sąd orzekający, po przeprowadzeniu co najmniej dowodu z wysłuchania zainteresowanych w charakterze stron ustali, że w niniejszej sprawie, przy dokonaniu w/w czynności prawnej zachodzi surogacja po stronie wnioskodawcy, wówczas należy poczynić dalsze ustalenia, a mianowicie, czy wnioskodawca dokonał przesunięcia tego składnika majątkowego do majątku wspólnego, co jest przecież prawnie dopuszczalne. Nadto należy wówczas ustalić, czy małżonkowie postanowili, że nakład zostanie objęty w przyszłości rozliczeniem pomiędzy nimi, gdyż brak takiego postanowienia niweczył będzie żądanie rozliczenia wydatków i nakładów poczynionych z majątku wspólnego na majątek odrębny (obecnie osobisty) na podstawie art. 45 k.r.o.

Zgodnie z przepisem art. 33 ust. 1 - 3 k.r.o. - w brzmieniu sprzed zmiany - odrębny majątek każdego z małżonków stanowią m.in.:

- 1) przedmioty majątkowe nabyte przed powstaniem wspólności ustawowej;
- 2) przedmioty majątkowe nabyte przez dziedziczenie, zapis lub darowiznę, chyba że spadkodawca lub darczyńca inaczej postanowił;

3) przedmioty majątkowe nabyte ze środków uzyskanych w zamian za przedmioty wymienione w dwóch punktach poprzedzających.

W umowie sprzedaży z dnia 28.08.1996r. kupujący R. K. i B. K. złożyli zgodne oświadczenie, że nabycia nieruchomości w R. dokonują za fundusze dorobkowe, a wniosek o dokonanie wpisu własności w księdze wieczystej Kw. Nr. 870 dotyczył wpisu tego prawa na zasadach ustawowej wspólności majątkowej (k. 30 i nast.). Oświadczenie to pozostaje w jawnej sprzeczności z ostatecznym oświadczeniem wnioskodawcy złożonym w toku niniejszego postępowania, że nabycie w/w nieruchomości nastąpiło wyłącznie za środki pochodzące ze sprzedaży przez wnioskodawcę należącego do niego gospodarstwa rolnego położonego w Ś. i że w związku z tym gospodarstwo to stanowi jego majątek odrębny (osobisty). Tymczasem uczestniczka w odpowiedzi na wniosek o podział majątku wniosła w tej kwestii o ustalenie, że nieruchomość położona w R. została jednak nabyta do majątku wspólnego małżonków (a contrario art. 33 pkt 3 k.r.o.). W piśmie z dnia 21.06.2011r. (k. 73 i nast.) oświadczyła przeciw, że w dacie zakupu nieruchomości w R. zainteresowani, po trzynastu latach małżeństwa, dysponowali już środkami na ten zakup, uzyskanymi z dochodu wspólnego i cena nabycia gospodarstwa - w kwocie 40.000 zł - w całości została zapłacona ze środków, które strony wypracowały wspólnie. Nadto podkreślenia w tym momencie wymaga, że wcześniej, bo już we wniosku, sam wnioskodawca twierdził, że nieruchomość w R. należy do majątku wspólnego byłych małżonków, a stanowisko w tej kwestii zmienił dopiero w piśmie z dnia 02.11.2012r., po zmianie pełnomocnika (k. 276).

Zarzut dotyczący błędnego ustalenia, że nieruchomość położona w R. nie wchodzi w skład majątku wspólnego, został postawiony następnie przez uczestniczkę w apelacji. Wnioskodawca w odpowiedzi na apelację konsekwentnie wskazywał jednak, że zakup przedmiotowej nieruchomości nastąpił ze środków pochodzących z jego majątku odrębnego (osobistego), powstałych w związku ze sprzedażą gospodarstwa w Ś.. Stwierdzić należy, że stanowisko wnioskodawcy jest więc sprzeczne, na co wskazywano już wcześniej w niniejszym uzasadnieniu, z osnową aktu notarialnego, dokumentującego zakup nieruchomości w R., gdzie byli małżonkowie zgodnie oświadczyli, że nabywają nieruchomość z funduszy dorobkowych, wnosząc o wpis własności tej nieruchomości na prawach wspólności majątkowej małżeńskiej.

Podkreślić należy, że sporne gospodarstwo zostało niewątpliwie nabyte w czasie trwania związku małżeńskiego zainteresowanych. W orzecznictwie utrwalone jest stanowisko, że art. 32 § 1 k.r.o. stwarzał domniemanie przynależności do majątku dorobkowego przedmiotów majątkowych nabytych w czasie trwania wspólności ustawowej przez oboje małżonków lub przez jednego z nich, a przynależność tych przedmiotów do majątku odrębnego (obecnie: osobistego) obowiązywał udowodnić zainteresowany tym małżonek (por. wyrok SN z dnia 11 września 1998r., I CKN 830/97, niepubl.; postanowienie SN z dnia 06 lutego 2003r., IV CKN 1721/00 niepubl.; wyrok SN z dnia 29 czerwca 2004r., II CK 397/03 niepubl.; wyrok SN z dnia 16 kwietnia 2003r., II CKN 1409/00, OSNC 2004 r., nr 7-8, poz. 113; wyrok SN z dnia 30 czerwca 2004r., IV CK 513/03, niepubl.). Skutkiem pozostawania małżonków w ustroju wspólności majątkowej jest to, że przepisy art. 32-34 k.r.o. rozstrzygają o tym, co stanowi dorobek małżonków i przesądzają o przynależności do tego majątku nabytego przedmiotu, jeżeli stosowanie tych przepisów nie zostało wyłączone małżeńską umową majątkową, o której stanowi art. 47 § 1 k.r.o.

Niezrozumiałe jest więc w kontekście stanowiska wnioskodawcy i wymaga wyjaśnienia przez Sąd Rejonowy, dlaczego małżonkowie, zawierając umowę z dnia 28.08.1996r., złożyli oświadczenie, że nabycia gospodarstwa w Rudzieniach dokonują jednak za fundusze dorobkowe. Nie ulegało bowiem wątpliwości, że tego samego dnia wnioskodawca sprzedał gospodarstwo rolne w Ś., które to niewątpliwie stanowiło jego majątek odrębny (osobisty) i dysponował on środkami na zakup następnej nieruchomości w odpowiedniej ku temu wysokości, a w/w oświadczenie o nabyciu gospodarstwa w Rudzieniach za fundusze dorobkowe stoi w wyraźnej sprzeczności z tą okolicznością. Ma to istotne znaczenie, jeżeli się zważy, że możliwe są przesunięcia składników majątkowych z majątku odrębnego (osobistego) do majątku wspólnego i odwrotnie - w ramach autonomii woli małżonków w zakresie możliwości dysponowania przedmiotami majątkowymi. Rozporządzenie przez małżonka przedmiotem wchodzącym w skład majątku wspólnego na rzecz majątku odrębnego drugiego z małżonków, czy odwrotnie, w czasie trwania wspólności majątkowej, nie jest traktowane jako umowa majątkowa małżeńska w znaczeniu użytym w art. 47 - 51 k.r.o. Odnosi się ono bowiem do

konkretnego, indywidualnie oznaczonego przedmiotu. Celem zaś umowy majątkowej małżeńskiej jest ustalenie zasad, według których kształtować się mają wzajemne stosunki majątkowe małżonków, a więc uregulowanie - w granicach dozwolonych przez prawo - istnienia i zakresu wspólności majątkowej (tak: SN w uchwale z dnia 10 kwietnia 1991r. III CZP 76/90, OSNC 1991/10-12/117).

O ile jednak do takiego przesunięcia majątkowego w chwili zawierania umowy sprzedaży, bądź wcześniej, nie doszło, to mielibyśmy do czynienia z tzw. surogacją po stronie wnioskodawcy, o jakiej mowa w art. 33 pkt 3 k.r.o.

Jeżeli idzie o surogację, to w postępowaniu dowodowym najpierw musi zostać ustalone, że zostały spełnione jej warunki i dopiero, na tej podstawie, staje się możliwe stwierdzenie, że nieruchomości zastąpiła poprzedni składnik majątku odrębnego (osobistego). Strona, która twierdzi, że nastąpiła surogacja, obowiązana jest wykazać konkretnie środki finansowe, z których nastąpiło nabycie przedmiotu majątkowego, co w niniejszej sprawie nastąpiło. Bezsprzeczne jest bowiem, że wnioskodawca uzyskał środki ze sprzedaży w dniu 28.08.1996r. należącego do niego gospodarstwa rolnego położonego w Ś., które to nabył przed zawarciem związku małżeńskiego z uczestniczką i gdyby nie rozporządził tymi środkami, dokonując przesunięcia ich do majątku wspólnego - z przeznaczeniem na nabycie nieruchomości - to wówczas, z mocy art. 33 pkt 3 k.r.o., nieruchomości w R. weszłyby do majątku odrębnego (osobistego) wnioskodawcy, gdyż mielibyśmy do czynienia z przedmiotem majątkowym, nabytym ze środków uzyskanych w zamian za sprzedaną nieruchomość, stanowiącą majątek odrębny (osobisty) R. K.. Takie przesunięcie majątkowe mogło także nastąpić później (w czasie zawierania umowy sprzedaży) i dotyczyć nie środków pieniężnych przeznaczonych na nabycie nieruchomości, a samego prawa własności nieruchomości, które weszłyby wówczas do majątku wspólnego. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy należy zatem poczynić ustalenia, czy w ogóle miały miejsce jakiegokolwiek przesunięcia majątkowe z majątku odrębnego (osobistego) wnioskodawcy do majątku wspólnego, a jeżeli tak, to jakich konkretnie składników majątkowych dotyczyły, czy również środków uzyskanych ze sprzedaży gospodarstwa w Ś. i kiedy przesunięcia te miały miejsce. Sąd Rejonowy poczyni te ustalenia w oparciu o zgromadzony materiał dowodowy, uzupełniony o co najmniej dowód z przesłuchania uczestników postępowania na te okoliczności, a którego to dowodu w tej sprawie bezsprzecznie zabrakło - nie zapominając o tym, że akt notarialny, jako dokument urzędowy, zgodnie z art. 244 k.p.c. korzysta z domniemania zgodności z prawdą tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone oraz z domniemania prawdziwości. Są to jednak domniemania obalalne w sposób przewidziany w art. 252 k.p.c. (por. postanowienie SN z dnia 8 stycznia 2003r. II CKN 247/01).

Wskazać należy, że Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 18 stycznia 2008r. (sygn. akt V CSK 355/07) stwierdził, iż „nie można przypisać decydującego znaczenia oświadczeniu małżonków, że nabywany udział w nieruchomości nie należy do majątku dorobkowego (lub osobistego), ponieważ samo takie oświadczenie nie może stanowczo wyłączać skutków wynikających z przepisów art. 32 - 34 k.r.o., w sytuacji pozostawiania małżonków w ustroju małżeńskiej wspólności ustawowej. Jej ograniczenie lub wyłączenie możliwe jest na mocy małżeńskiej umowy przewidującej taki skutek i zawartej w formie aktu notarialnego”. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu tego orzeczenia wyjaśnił, że złożenie takiego oświadczenia nie jest równoznaczne z przesądzeniem o jego prawdziwości i prawnej skuteczności, ponieważ o tym, co składa się na odrębny majątek każdego z małżonków przesądza ustawodawca w art. 33 k.r.o., a nie wola, czy wyobrażenia któregokolwiek z małżonków. Kwalifikacji tej nie może więc zmienić ocena przez Sąd przesłanek sposobu wyrażania woli osoby dokonującej czynności prawnej (art. 60 k.c.), ani przesłanek tłumaczenia oświadczeń woli oraz badania zgodnego zamiaru stron i celu umowy (art. 65 § 1 i § 2 k.c.)”. Rozporządzenie np. „udziałem w nieruchomości, będącym elementem majątku wspólnego celem jego przeniesienia do majątku osobistego drugiego małżonka jest oczywiście możliwe” (tak też: uchwała składu siedmiu sędziów SN z dnia 10 kwietnia 1991r., III CZP 76/90, OSNC 1991/10-12/117; wyrok SN z dnia 25 listopada 2003r., II CK 23/02, niepubl.), ale wymaga złożenia zgodnych oświadczeń woli w przedmiocie rozporządzenia i to mających postać postanowień umowy zawartej między małżonkami i sporządzonej w formie aktu notarialnego (art. 47 § 1 k.r.o.).

Sąd I instancji, dokonując ustaleń w kierunku wskazanym wyżej, zanalizuje więc pogląd wyrażony m.in. w powyższym orzeczeniu i późniejszych a także stanowisko wyrażone przez Komentatorów do Kodeksu Rodzinny i Opiekuńczego.

Powyższe ustalenia będą miały bowiem decydujące znaczenie dla wyniku niniejszego postępowania, gdyż ustalenie, że nieruchomości stanowi majątek osobisty wnioskodawcy, będzie rzutowało na sposób rozstrzygnięcia o zgłoszonych żądaniach rozliczenia nakładów poczynionych z majątków odrębnych (osobistych) byłych małżonków na nieruchomości w R.. O ile Sąd Rejonowy ustali, że nieruchomości ta stanowi jednak majątek wspólny uczestników postępowania, to w braku udowodnienia przez wnioskodawcę, że poczyniono zastrzeżenie zwrotu na jego rzecz równowartości środków z majątku odrębnego w zamian za które przedmiot został nabyty - żądanie uczestnika zwrotu nakładu związanego z zapłatą ceny nieruchomości będzie bezzasadne. Rozliczenie z art. 45 k.r.o. nie obejmuje bowiem wydatków i nakładów dotyczących przesunięć składników majątkowych z majątku osobistego jednego z małżonków do majątku wspólnego i odwrotnie, jeżeli przesunięcia te zostały dokonane stosownie do małżeńskiej umowy majątkowej (art. 47 § 1 k.r.o.) lub innego rozporządzenia dopuszczonego przez prawo i małżonkowie zgodnie postanowili, że określony nakład nie zostanie objęty rozliczeniem (tak: Komentarz do Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego pod red. K. Piaseckiego, Wydawnictwo Prawnicze W-wa 2006 str. 238). W takiej sytuacji pozostaje otwarta kwestia rozliczenia nakładów uczestniczki z jej majątku odrębnego (osobistego) na ewentualny majątek wspólny w postaci przedmiotowej nieruchomości i nakładów wnioskodawcy, poczynionych na ten składnik majątkowy po ustaniu wspólności ustawowej, przy zachowaniu ogólnego wymogu procesowego udowodnienia swoich twierdzeń, z których wyprowadza się określone skutki prawne (art. 6 k.c.).

Dalej, odnosząc się do obu zarzutu apelacji co do nieuwzględnienia przez Sąd Rejonowy nakładów poczynionych przez uczestniczkę z jej majątku osobistego na majątek wspólny, w tym w postaci kwoty 7.000 zł, pozostałej z nagrody w wysokości 15.000 zł, wygranej przez uczestniczkę w konkursie audio – tele Telewizji (...) S.A. i niezbadania charakteru samej nagrody - to wskazać należy, że i w tym względzie, w ocenie Sądu Okręgowego, rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego, bez pogłębienia dowodzenia w tej kwestii, budzi wątpliwości, w tym głównie takie, jak wskazane w apelacji wnioskodawcy.

Jak bowiem zasadnie podnosi apelant R. K., ustalenie, że nagroda ta stanowi nagrodę za szczególne osobiste osiągnięcia i w konsekwencji zaliczenie jej do majątku osobistego uczestniczki było wadliwe, a to z tego względu, iż przedmioty majątkowe uzyskane z tytułu nagrody za osobiste osiągnięcia jednego z małżonków ujmować należy obecnie wąsko. W szczególności nagroda powinna mieć charakter nadzwyczajny, wiążąc się z „osiągnięciami”, które nie stanowią zwyczajnego wykonywania pracy zarobkowej, ale zawierają w sobie element niedookreślony. Zgodnie z tezą postanowienia SN z dnia 24 marca 1975r., III CRN 3/75 „Nagrodami za osobiste osiągnięcia, o jakich mowa w art. 33 pkt 9 k.r.o., są nagrody za pracę twórczą, a więc nagrody naukowe, artystyczne, literackie, techniczne, nagrody uzyskane na konkursach”. Do nagród za osobiste osiągnięcia zalicza się także nagrody za osiągnięcia pozbawione twórczego charakteru, np. za wyniki sportowe, za ratowanie życia i mienia, zapobieżenie katastrofie, pomoc udzieloną organom ścigania za schwytanie przestępcy itp. Tymczasem w trakcie rozpoznawania sprawy nie zostało ustalone, na czym polegał konkurs, czy i jakimi wiadomościami należało się wykazać, by wygrać nagrodę i czy jej wygranie było wynikiem pracy twórczej uczestniczki, czy też polegało jedynie na zarejestrowaniu się przez nią w puli osób grających w konkursie audio – tele i oczekiwaniu na wynik losowania. Okoliczność ta będzie wymagała dokładnego wyjaśnienia przez Sąd Rejonowy, gdyż ocena, czy wygrana stanowiła nagrodę w rozumieniu art. 33 k.r.o. (w obecnym brzmieniu), a tym samym, czy weszła w skład majątku osobistego B. K. oraz na co została przeznaczona kwota 7.000 zł pozostała z nagrody po zakupie samochodu m – ki V. (...), będzie implikowała przyszłe rozstrzygnięcie w tej kwestii.

Także pogłębienia postępowania dowodowego będzie wymagała kwestia stanu majątkowego wnioskodawcy i źródeł jego utrzymania, o ile Sąd I instancji rozstrzygnie o jakichkolwiek dopłatach na rzecz uczestniczki, a to w celu prawidłowego ustalenia okresu, w jakim może ona być zaspokojona z tego tytułu. Z informacyjnych twierdzeń obojga zainteresowanych nie wynika bowiem obecnie nawet to np., czy, w jakim zakresie oraz przez kogo uprawiane są ziemie aktualnie wchodzące w skład gospodarstwa rolnego w R., czy prowadzona jest w nim hodowla zwierząt, jaki dochód uzyskiwany jest z tego gospodarstwa i przez kogo. Nie sposób więc obecnie potwierdzić, że Sąd I instancji zbadał możliwości płatnicze wnioskodawcy i jego aktualną sytuację finansową, a tym samym prawidłowo orzekł o sposobie i terminie uiszczenia dopłaty na rzecz uczestniczki, skoro na ten temat nie przeprowadził postępowania, z którego

to wynikałoby, że ustalony w pkt VI zaskarżonego postanowienia okres spłaty jest odpowiedni i uwzględnia interesy obojga zainteresowanych.

W kontekście zarzutów drugiej apelacji, o ile Sąd Rejonowy, po uzupełnieniu materiału dowodowego, uzna gospodarstwo rolne w R. za majątek odrębny (osobisty) wnioskodawcy, za zasadne - zdaniem Sądu II instancji - przyjąć trzeba stanowisko R. K. wskazującego, że opinia biegłego z zakresu rolnictwa nie określiła prawidłowego dochodu szacunkowego przedmiotowego gospodarstwa za okres trwania małżeństwa zainteresowanych, a w istocie jedynie hipotetyczny, nie do przyjęcia dla oceny jego wysokości.

Nie ulega wątpliwości, że nie do biegłego należy dokonywanie ustaleń faktycznych na potrzeby sporządzenia opinii, a do Sądu. Tymczasem, w kontekście ustalenia tego, czym trudnili się małżonkowie prowadząc gospodarstwo w Ś., a potem w R., czy uprawiali posiadane ziemie, w jaki sposób, jakich dokonywali zasiewów, czy i komu sprzedawali pochodzące z tych gospodarstw plony, czy przestrzegali zasad prawidłowej agrokultury upraw, czy wiązały ich umowy kontraktacji, kiedy, na jaki rodzaj plonów, czy hodowali bydło, trzodę chlewną, drób, czy sprzedawali zwierzęta, kiedy i jakie ich ilości, jaki dochód uzyskiwali z tego tytułu itp. stwierdzić należało, że Sąd I instancji nie wywiązał się z obowiązku nałożonego na niego przepisem art. 567 § 3 k.p.c. i art. 684 k.p.c. Właściwym bowiem środkiem dowodzenia w tym przedmiocie było przede wszystkim odebranie wyjaśnień w charakterze stron do samych zainteresowanych. Dowody w postaci zeznań świadków, w tym np. małoletnich w czasie, gdy małżonkowie gospodarowali w Ś., jak córka zainteresowanych, czy też bywających u zainteresowanych jako goście, zwykle odwiedzających oba gospodarstwa rzadko, nie były wystarczające, by poczynić stosowne ustalenia co do stanu tego majątku, jak i jego wartości. Także wyjaśnienia samych stron, po ich przeprowadzeniu, mogą okazać się w tym kontekście niewystarczające dla poczynienia interesujących ustaleń i Sąd będzie wówczas obowiązany zwrócić się o stosowne informacje np. do przedsiębiorstw, w których uczestnicy kontraktowali np. rzepak, czy też buraki cukrowe, o czym marginalnie wspominała uczestniczka, czy też do Agencji (...) co do wysokości dopłat, które byli małżonkowie otrzymywali w latach 2004 – 2009 – lub zobowiązać strony do złożenia tych informacji itp.

Na obecnym etapie postępowania, bez odniesienia się do tych kwestii przez samych zainteresowanych w wyjaśnieniach, nie można także zasadnie przyjąć, jak to uczynił Sąd Rejonowy, że wszystkie ruchomości, wskazane przez ten Sąd jako wchodzące w skład majątku wspólnego byłych małżonków, rzeczywiście powinny być się w nim znaleźć. Uwaga ta dotyczy zwłaszcza ruchomości, o których w apelacji wnioskodawcy twierdzi się, że stanowią one części składowe nieruchomości w R.. Do wyjaśnienia będzie więc, czy kaloryfery, strop betonowy oraz okna drewniane zostały zainstalowane w budynku mieszkalnym (lub innym) w R., czy też są nadal niezamontowane i - po ich dokonaniu - Sąd I instancji wypowie się w tej kwestii, z uwzględnieniem treści art. 47 i 48 k.c.

Dla prawidłowego przyjęcia, czy do ruchomości wchodzących do majątku wspólnego zainteresowanych należy zaliczyć także płytę obornikową Sąd Okręgowy wskazuje, że należy ustalić jej charakter w związku z technologią budowy płyty (ruchomość, część składowa, inna ?) oraz źródło finansowania tego obiektu. Wnioskodawca wskazał bowiem, że płyta została wybudowana dzięki dotacji, prawdopodobnie pochodzącej ze środków unijnych, bezzwrotnej - jak sugerowałaby nazwa uzyskanej przez zainteresowanych pomocy, lecz uczestniczka twierdziła w tym względzie, że byli małżonkowie spłacali wspólnie kredyt, zaciągnięty na budowę płyty. Kwestia ta nie została dostatecznie wyjaśniona w trakcie rozpoznawania sprawy i winna być obecnie szczegółowo ustalona, gdyż dopiero wtedy pozwoli na prawidłowe wypowiedzenie się przez Sąd I instancji, czy płyta ta jest ruchomością zaliczoną do majątku wspólnego stron, czy też innym rodzajem rzeczy i jakim oraz czyją stanowi własność.

Nadto, do wyjaśnienia pozostawania poza zaskarżonym rozstrzygnięciem będzie także zarzut pominięcia szafy antycznej, kredensu antycznego i szafy dwudrzwiowej antycznej oraz ich wartości. O ruchomościach tych wspomina się już we wniosku, a ich istnienia nie kwestionowała także uczestniczka. Sprawa wartości tych ruchomości winna być jednak przez Sąd Rejonowy ustalona z tego względu, że we wniosku przyjmuje się łączną ich wartość na kwotę 7.000 zł, gdy tymczasem w odpowiedzi na wniosek dwie pozycje spośród nich ocenione zostały na kwoty dużo niższe, bo 400 zł i 1000 zł, a następnie winno być przesądzone, któremu z byłych małżonków ruchomości te przypadną w ostatecznym podziale.

Ze względu na treść art. 45 § 1 k.r.o. oraz art. 567 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 618 k.p.c. i art. 688 k.p.c., w judykaturze i w piśmiennictwie przyjęte jest, że o zwrocie wydatków i nakładów z majątku odrębnego na majątek wspólny orzeka sąd wyłącznie na wniosek, gdyż roszczenia te nie wchodzą w skład majątku wspólnego małżonków. Zatem domagający się ich zwrotu zobowiązany będzie dokładnie określić te żądania, zgodnie z art. 187 § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Żądaniem tymi Sąd jest związany (art. 321 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.). O zwrocie zaś wydatków i nakładów z majątku odrębnego na majątek wspólny sąd orzeka wyłącznie na wniosek zgłoszony w postępowaniu w pierwszej instancji (np. postanowienie SN z dnia 16 października 1997r. II CKN 395/97). Zatem wniosek o rozliczenie wydatków i nakładów poniesionych przez małżonka z majątku odrębnego na majątek wspólny może być zgłoszony w każdym czasie, jednakże nie później, niż przed zamknięciem rozprawy przed sądem pierwszej instancji. Dopiero po zgłoszeniu tego żądania można zastosować rygor przewidziany w art. 207 § 6 k.p.c.

Na uwzględnienie zasługuje także zarzut apelacji wnioskodawcy co do naruszenia w sprawie przepisu art. 328 § 2 k.p.c. Uzasadnienie zaskarżonego postanowienia nie zawiera bowiem niezbędnych elementów określonych w art. 328 § 2 k.p.c., w szczególności nie wskazuje na dokonanie oceny wiarygodności zeznań świadków W. i W., wymienionych w apelacji wnioskodawcy. Uniemożliwia to Sądowi Okręgowemu przeprowadzenie kontroli prawidłowości tej oceny i wypowiedzenie się co do jej zasadności - w kontekście kwestionowania ustalenia, że ruchomości wskazane w pkt I apelacji wnioskodawcy wchodzą w skład majątku wspólnego, gdy tymczasem wnioskodawca ich własność przypisywał wyłącznie sobie.

Sąd Rejonowy, przy ponownym rozpoznaniu sprawy, przeprowadzając postępowanie dowodowe uzupełnione co najmniej o dowód z wyjaśnień zainteresowanych w charakterze stron i - ewentualnie - o dowód z uzupełniającej opinii biegłego sądowego z zakresu rolnictwa oraz z informacji uzyskanych od instytucji i osób trzecich co do rodzaju oraz rozmiaru prowadzonej przez byłych małżonków K. gospodarki rolnej w gospodarstwach rolnych, uwzględni stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższego w wyroku z dnia 23 października 2007r. (sygn. akt III CSK 108/07), że reguły, wyznaczające rozkład obowiązków obciążających strony i sąd oraz dotyczącej przysługujących im uprawnień w zakresie poszukiwania prawdy w cywilnym postępowaniu sądowym, nie przekreśla ani zasada prekluzji dowodowej, ani system władzy dyskrecjonalnej sędziego.

Rzecz Sądowi I instancji ponownie rozpoznającego sprawę będzie następnie poczynienie ustaleń co do składu i wartości majątku wspólnego podlegającego podziałowi i rozpoznanie istoty sprawy, w tym poprzez orzeczenie o żądaniach - z uwzględnieniem twierdzeń uczestników w zakresie, w jakim znajdują odzwierciedlenie w zaoferowanym materiale dowodowym i wynikającego z art. 6 k.c. rozkładu ciężaru dowodzenia.

Mając na uwadze powyższe, z przedstawionych wyżej względów orzeczono o uchyleniu zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania - na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.